УДК 372.5.016:7].091.32](045)

Наталія ЧЕРВІНСЬКА,
методист відділу освітньої та інноваційної діяльності ВІППО;
Надія СЕВРЮКОВА,
учитель мистецтва КЗЗСО «Луцький ліцей № 9 Луцької міської ради»

Синергія творчості: розвиток м'яких навичок старшокласників у дзеркалі мистецьких проєктів

Висвітлено практичний досвід організації спільної творчої діяльності старшокласників як ефективного інструменту розвитку м'яких навичок в умовах реалізації компетентнісного підходу Нової української школи. Розкрито вагому роль мистецької освіти, колективної творчості та позакласної роботи у формуванні комунікативної, соціальної, організаційної й креативної компетентностей ліцеїстів. У фокусі дослідження – розвиток навичок командної взаємодії, критичного мислення, лідерського потенціалу, емоційного інтелекту та адаптивності учнів у процесі реалізації спільних соціокультурних проєктів.

Ключові слова: *синергія, м'які навички, спільна творча діяльність, старшокласники, компетентнісний підхід, Нова українська школа, мистецька освітня галузь, позакласна робота, творчий проєкт, креативність, емоційний інтелект, командна робота.*

Nataliia Chervinska, Nadiia Sevriukova. Synergy of Creativity: Developing Senior Students' Soft Skills Through Arts-Based Projects.

The article presents practical experience in organizing collaborative creative activities for senior secondary students as an effective tool for developing soft skills within the competency-based approach of the New Ukrainian School. It highlights the significant role of arts education, collective creativity, and extracurricular activities in fostering students' communication, social, organizational, and creative competencies. The study focuses on the development of teamwork skills, critical thinking, leadership potential, emotional intelligence, and adaptability through participation in joint sociocultural projects.

Keywords: *synergy, soft skills, collaborative creative activity, senior secondary students, competency-based approach, New Ukrainian School, arts education, extracurricular activities, creative project, creativity, emotional intelligence, teamwork.*

Постановка проблеми. Сучасна система освіти перебуває в умовах глобальної соціокультурної та технологічної трансформації. Стрімкий розвиток штучного інтелекту, цифровізація всіх сфер життєдіяльності та мінливість суспільних запитів висувають принципово нові вимоги до випускників.

Концепція «Нова українська школа» чітко засвідчує зміну освітньої парадигми: на місце репродуктивному засвоєнню інформації приходить компетентнісний підхід. Цей підхід спрямований на формування цілісної, творчої, відповідальної особистості, здатної мислити критично, навчатися впродовж життя та успішно інтегруватися в соціум. У цьому контексті сухі академічні знання (*hard skills*) втрачають монополію на успіх. Значно вагомішою стає капіталізація внутрішнього потенціалу людини через розвиток м'яких навичок (*soft skills*). У сучасному світі, де індивідуальні зусилля поступаються місцем командній взаємодії, саме вони стають головним рушієм життєвого успіху та професійної спроможності.

Особливої актуальності проблема розвитку м'яких навичок набуває у старшому шкільному віці. Період ранньої юності – це час інтенсивного формування світогляду, громадянської зрілості, емоційного самовизначення та підготовки до викликів дорослого життя. Старшокласники гостро потребують не теоретичних лекцій про лідерство чи комунікацію, а реального, живого досвіду партнерства, де панує довіра та спільна відповідальність за результат. Юнацький вік вимагає простору для сміливого самовираження, де можна навчитися долати психологічні бар'єри, екологічно проживати стрес та розвивати емпатію. Найбільш ефективним майданчиком для такого зростання є спільна творча діяльність, де індивідуальні таланти кожного учня зливаються в єдиний потік.

Виклад основного матеріалу. Справжня синергія виникає саме тоді, коли різноспрямовані зусилля учнів не просто сумуються, а взаємно посилюються, породжуючи якісно новий, неповторний творчий продукт. У цьому процесі особливого, вирішального значення набуває мистецька освітня галузь. Сьогодні вона впевнено переходить із категорії допоміжних дисциплін у статус стратегічного освітнього інструменту. Мистецтво за своєю природою володіє винятковим виховним, гуманістичним та емоційно-ціннісним потенціалом. Воно промовляє безпосередньо до людських емоцій, змінюючи та збагачуючи внутрішній світ особистості. Тому уроки мистецтва є не просто ознайомленням із шедеврами минулого, а передусім ефективним тренажером для гнучкості мислення та формування життєвих цінностей. Саме в дзеркалі мистецьких проєктів народжується самобутня синергія різних видів творчості: музики, театру, літератури, живопису та дизайну. Коли учні разом працюють над масштабною художньою концепцією (як-от театралізація класики, створення артпростору чи розробка інтегрованого перформансу), вони потрапляють у природну екосистему розвитку м'яких навичок. Художньо-проєктна діяльність активізує креативність, стимулює нестандартне бачення та вчить критично оцінювати інформацію. Працюючи над спільним художнім образом, старшокласники вчаться висловлювати власні думки, чути альтернативні погляди, шукати компроміси, делегувати повноваження та спільно реагувати на непередбачувані виклики. Мистецтво стає тією універсальною мовою взаємодії, яка єднає різні характери навколо спільної мети.

Водночас ключовою постаттю, яка вивільняє цей колосальний потенціал і запускає процеси групової динаміки, є вчитель мистецтва. Місія педагога в сучасному закладі освіти давно вийшла за межі традиційного викладання предмету чи передачі мистецтвознавчих фактів. Сучасний педагог-митець – це перш за все ментор, фасилітатор, продюсер творчих ідей та режисер соціокультурного простору. Він є архітектором інтеграційних зв'язків між різними дисциплінами та натхненником великої учнівської співпраці.

Організовуючи діяльність учнів на засадах креативної синергії, вчитель мистецтва створює ситуацію успіху для кожного: від лідера проєкту до виконавця найменшої технічної деталі. Він не нав'язує готових рішень, а делікатно скеровує творчий пошук старшокласників, стимулюючи їхній емоційний інтелект, спонукаючи до рефлексії та взаємопідтримки. Завдяки професійній майстерності вчителя, який тонко відчуває психологію юнацтва, звичайне позакласне свято перетворюється у глибокий соціокультурний проєкт. У такій взаємодії учні набувають безцінного досвіду практичного лідерства, вчаться працювати в умовах невизначеності та відчувають радість спільного творення, що є найвищим проявом сформованості м'яких навичок.

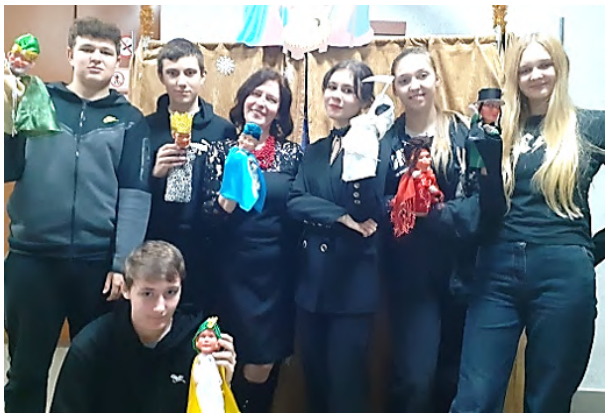
Потужним імпульсом для системної роботи з обдарованою молоддю Луцького ліцею № 9 стало створення інтелектуально-творчої майстерні «Естетика науки, або науковість естетики». Ця інноваційна платформа об'єднала ліцеїстів 7–11 класів, які прагнуть поєднувати науковий підхід із художнім світосприйняттям і досліджувати сучасні тенденції у сфері культури. За час функціонування цього різновікового об'єднання учасники майстерні здійснили низку масштабних творчих проєктів, що стали знаковими для ліцейної спільноти та відкрили простір для розвитку лідерства й командної взаємодії.

Серед них – спільне дослідження учнів і вчителів математики та мистецтва «Інтеграція естетики та математики у творах мистецтва». Також яскравими здобутками стали еколого-просвітницькі виступи агітколективу «Земляни» з елементами поезії, хореографії та музики. Крім того, ліцеїсти гідно презентували заклад на міських фестивалях вертепів «З Різдвом Христовим!» та у літературно-музичному конкурсі польської культури «Різдво йде!».

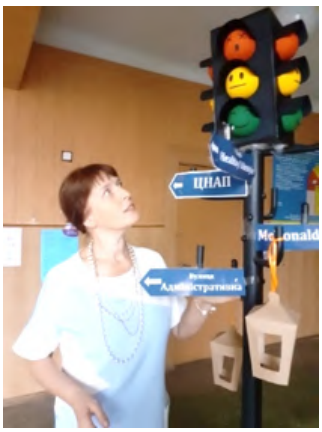

Створення та діяльність інтелектуально-творчої майстерні спонукає всіх учасників освітнього процесу ліцею творчо підходити до завдань, які ставить сьогодення. Чимало випускників закладу є вихованцями майстерні «Естетика науки, або науковість естетики», що дозволило їм не лише реалізувати оригінальні проєкти, а й підтвердити високий рівень сформованості в них м'яких навичок. Одинадцятикласники на власному прикладі засвідчують, що розвиток комунікабельності, лідерства, самостійності та вміння співпрацювати робить шкільне життя яскравим і наповненим. Творчі проєкти, розроблені ліцеїстами спільно з класними керівниками, не лише об'єднують колективи, а й дають змогу кожному учасникові проявити себе в різних амплуа: виконавця чи керівника, актора чи режисера, сценариста, дизайнера чи декоратора.

В одинадцятому, випускному класі підбивається своєрідний підсумок шкільного життя – оцінюються не лише здобуті знання, а й сформовані вміння спілкуватися, разом розв'язувати проблеми, визначати пріоритети, ефективно розподіляти час, критично мислити, проявляти емпатію та розуміти інших. Саме тому масштабним фінальним проєктом стає організація та проведення в ліцеї Дня працівників освіти. Спільна робота всіх одинадцятикласників (а це чотири різнопрофільні класи й понад 100 творчих та цілеспрямованих особистостей), батьків, класних керівників і педагогів-організаторів щоразу перетворює цей захід на неповторне, грандіозне й незабутнє свято.

Привітання педагогів із Днем працівників освіти є давньою традицією. Водночас у сучасних реаліях недоцільним і неетичним є витрачання коштів на придбання солодощів чи дорогих букетів. Тому учнівська молодь прагне шукати альтернативні формати: зйомку оригінальних відеороликів і кліпів, написання віршів або есе про наставників, виготовлення подарунків власноруч. Натомість комплексна організація тематичного свята – від оформлення коридорів, рекреацій і кабінетів до розробки вітальної програми та конкурсів – стає для ліцеїстів справжнім творчим марафоном. Підготовка розпочинається з вибору концепції, адже саме від неї залежать і загальний дизайн, і формат заходу. Це стає справжнім викликом для одинадцятикласників, оскільки чимало оригінальних ідей ліцей уже реалізував у минулі роки. Серед них – «Голлівудська алея слави», «Street Style», ретровечірка в стилі 90-х, а також «Аліса в Дивокраї».

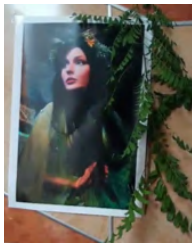

Учні мали запропонувати щось оригінальне й яскраве, але водночас придатне для втілення в умовах освітнього процесу та воєнного стану. Задумів виникло чимало: «Гавайська вечірка», «День олімпійських богів», «Міньйони», «День українського кіно», «Літературний дивосвіт», «Мультиплікаційні герої». Проте ідея лісового фентезі, яка згодом трансформувалася в концепцію «Лісової пісні» за мотивами драми-феєрії Лесі Українки,

захопила всіх. Педагоги щиро пишалися вихованцями, адже серед багатьох молодіжних і популярних тем вони надали перевагу волинській класиці. Уже на цьому початковому етапі організації проєкту старшокласники продемонстрували сформовані навички критичного мислення, креативності, комунікабельності та емоційного інтелекту. У колі 105 ініціативних ліцеїстів кожен мав дослухатися до думок інших, аргументувати власну позицію та зрештою дійти спільного рішення.

Наступний етап реалізації творчого проєкту «Лісова пісня» полягав у плануванні подальших дій. Потрібно було продумати, як саме в ліцеї зможе втілитися волинська казка, виникнути лісові хащі та ожити міфічні герої. Кожен клас пропонував власні ідеї щодо облаштування фотозон, оформлення ключових локацій, добору музичного й декораційного матеріалу, а також підготовки креативних привітань для вчителів.

У результаті в закладі утворилося кілька робочих груп, де кожен міг обрати напрям відповідно до власних уподобань. Ліцеїсти спробували себе в ролі художників-оформлювачів, декораторів, поетів, режисерів, саунд-продюсерів та відеооператорів, а також займалися добором і створенням фонограм. Жоден учень не залишився осторонь спільної творчої справи. Багато хто вперше виконував нову для себе роботу, проте підтримка друзів і педагогів додавала впевненості у силах та допомагала доводити розпочате до успішного завершення. Так у старшокласників розвивалося вміння адаптуватися до змін і залишатися гнучкими в нових ситуаціях.

Найбільшим викликом стало оформлення локацій та рекреацій. Створення декорацій лісових хащ зі штучних рослин вимагало б значних фінансових витрат, а замовлення готових фотозон не лише коштувало б дорого, а й позбавило б ліцеїстів задоволення від процесу, що, своєю чергою, знецінило б саму ідею творчого проєкту. Тому учасники почали шукати варіанти створення декору з підручних матеріалів. Після кількох днів пошуків на дизайнерських сайтах сформувалося чітке бачення волинської казки в межах закладу. Основи для локацій знайшли безпосередньо в ліцеї: використали конструкції з металевих трубок, дерев'яних планок та вішалок. Протягом тижня учні збирали крафтовий папір, сухе гілля та мішковину. Батьки також активно долучилися до роботи й допомагали заготовляти лісовий мох, соснові та ялинові шишки.

Учні 11-М класу зібрали на приліцейній території кілька пакетів жолудів. Класні керівники також долучилися до справи, поповнивши загальну матеріальну «скарбницю» садовими гномами, стилізованими під лісові знахідки вазами, домашнім текстилем, вишитими скатертинами, металевою сіткою, а також зрізаними гілками та суцвіттями гортензії. Учителі технологій надали в тимчасове користування відрізи зеленої тканини, а педагоги-організатори підготували кошики та кольоровий папір. Така синергія дозволила не лише зібрати необхідну основу для майбутнього декорування, а й суттєво заощадити кошти, адже придбати довелося лише дрібні витратні матеріали: нитки, дріт, клей та скотч. Зрештою, саме раціональний і критичний підхід учнів до вирішення побутових завдань допоміг організувати підготовку до свята максимально ефективно, творчо та ощадливо.

Знаковим у підготовці творчого проєкту «Лісова пісня» стало повне залучення всіх випускників до роботи, адже її обсяг спочатку здавався колосальним. Потрібно було не лише створити чотири тематичні фотозони, а й прикрасити головний вестибюль, сходи, коридори, дві рекреації та вчительську. Усе це

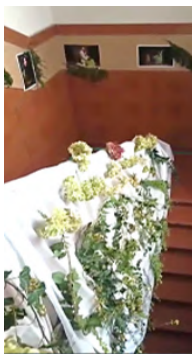
вимагало художнього смаку, надійності кріплень і дотримання правил техніки безпеки.

Кабінет музичного мистецтва перетворився на справжню творчу майстерню: кожної вільної хвилини тут збиралися ліцеїсти, щоб виготовляти численні гірлянди з природних матеріалів (шишок, жолудів, композицій із сухих гілочок і туї) або зелених куль із моху. Оскільки одинадцятикласників ніхто не звільняв від уроків та додаткових занять, на цьому етапі надзвичайно важливими виявилися навички планувати час, визначати пріоритети й чітко дотримуватися графіка.

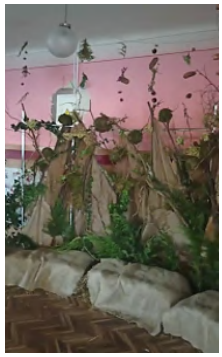

Оскільки раніше ніхто з учнів не мав досвіду професійного дизайну, техніка виготовлення подібного декору стала для них абсолютним нововведенням. Проте старшокласники з ентузіазмом опанували роботу з різноманітними інструментами – від клейових пістолетів, шил та секаторів до ручних пилок, що яскраво засвідчило їхню гнучкість, здатність швидко вчитися та адаптуватися до нетипових завдань. У результаті було створено кілька сотень унікальних прикрас, якими згодом оздобили вестибюль, шкільні рекреації та вчительську.

Справжньою дизайнерською знахідкою, яка викликала захоплення вчителів, стали вази для фруктів, виготовлені зі звичайних сухих гілочок. Окремим викликом виявилася робота зі свіжою зеленню, заготовленою батьками напередодні свята: її потрібно було оперативно закріпити на конструкціях. Завдяки винахідливості ліцеїстів звичайні вішалки перетворилися на казкові дерева, а вхід до закладу – на таємничий лісовий тунель. Сходи ліцею нагадували урочисту зелену алею з легкої мішковини, тюлю та суцвіть гортензій, а центральну фотозону прикрасили витончені вінки із вербової лози.

Чимало творчого підходу та емоційного інтелекту виявили учні, які створювали іменні таблички для кожного кабінету. Потрібно було з гумором, глибокою повагою, знанням специфіки предмету й неодмінно в стилі лісового фентезі вигадати назви для приміщень та їхніх казкових «володарів». Так, кабінет директора отримав назву «Той, що греблі рве», а володіння заступників перетворилися на резиденції «Повелительки потойбіччя», «Мольфарки таблиць та схем», «Печеру мудрого двоголова», «Берегині звичаїв ліцею» та «Верховної феї». Гімнастичний зал став «Лісовою ареною», бібліотека – «Сховищем казок», кабінети географії – «Лісовою картою світу», а математичні класи перевтілилися на «Гай теорем», «Ліс логіки» та «Діброву параметрів». Вражає те, що в закладі налічується 113 кабінетів, і жодна з назв не повторилася!

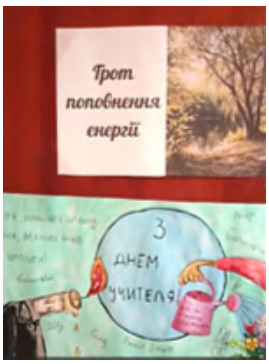

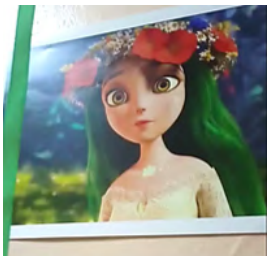
Лише на закріплення готових вивісок знадобилося кілька годин, а розробка самих назв та оформлення дизайну тривали впродовж кількох днів. Окрім креативності, одинадцятикласники виявили неабияку наполегливість, цілеспрямованість та вміння злагоджено працювати в команді задля спільного результату.

Ще одним яскравим елементом лісового фентезі стали світлини з різноманітних театральних вистав, кінострічок та мультфільмів, створених за мотивами «Лісової пісні». Для цього ліцеїсти провели справжнє

мистецтвознавче дослідження, щоб відібрати найкращі кадри й ескізи. Особливу увагу одинадцятикласники приділили саме волинським театральним постановкам, підкресливши автентичність і глибокий зв'язок проєкту з рідним краєм.

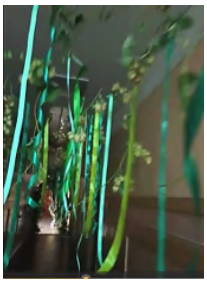

Несподівано на заваді створенню лісового фентезі став сучасний інтер'єр закладу. Підвісні гірлянди та мохові кулі, які було зручно фіксувати на навісній стелі, виявилося неможливо закріпити в зонах із натяжним покриттям. Після тривалих обговорень і пошуку альтернатив школярі вирішили прикрасити цей коридор не важким природним декором, а легкими стрічками різних відтінків зеленого.

Постала нова потреба: терміново нарізати велику кількість тканинних смужок, обпалити їхні краї та закріпити кожну на заздалегідь підготовленому шпагаті. Без уміння якісно й конструктивно спілкуватися в екстрених ситуаціях це завдання стало б нездійсненним, проте ліцеїсти успішно впоралися і з цим викликом.

Незабутні емоції подарувало проведення урочистих заходів, які розпочалися о сьомій годині ранку і тривали впродовж усього дня. Ранкова зустріч педагогів перетворила вестибюль ліцею на казковий ліс: тут лунав спів птахів, відчувався аромат хвої, крізь густе гілля пробивалося світло ліхтариків, а під ногами тихо шаруділи елементи «очеретяної» доріжки.

У цьому атмосферному просторі вчителів вітали міфічні персонажі: Мавка, Лукаш, Русалки та Перелесники. Вони вручали викладачам приємні сувеніри (торбинки з горіхами, сухофруктами, медом і шипшиною) та супроводжували їх прикрашеними сходами до вчительської, яка на цей день перетворилася на «грот поповнення енергії». Там уже пахло духмяним трав'яним чаєм, а в кошиках вабили око печені грибочки, горішки та рум'яні яблука. Дубове листя з іменами вчителів прикрашало стенди й стало ще одним пам'ятним дарунком для кожного.

Проте справжнім сюрпризом стали учнівські мініконцерти, що відбувалися на кожній перерві й супроводжувалися демонстрацією світлин та відеохроніки. Відеовітання від випускників ліцею з різних куточків світу змінювалися гумористичними роликами від дітей самих освітян, які щиро ділилися враженнями про залаштункове життя з «мамою-вчителькою». Крім того, інтерактивні бліцопитування для педагогів гармонійно чергувалися з проникливими ліричними піснями.

Кожна деталь, кожна «дрібничка» цього масштабного свята була продумана й створена з величезною любов'ю та щирим бажанням подарувати радість. Усе це – заслуга неповторних і неймовірно творчих випускників ліцею.

Досвід спільної творчої діяльності старшокласників Луцького ліцею № 9 переконливо доводить, що креативність – особливо в межах мистецької освітньої галузі – є потужним чинником формування сучасної особистості. Подібні проєкти забезпечують гармонійний розвиток учнів на інтелектуальному, емоційному та соціально-психологічному рівнях. Вони не просто створюють простір для самовираження, а й стають найкращою практичною школою для розкриття лідерського потенціалу, критичного мислення та навичок ефективної командної взаємодії.

У сучасному світі, де гнучкість та емоційний інтелект важать не менше за академічні знання, така колективна співпраця є найефективнішим засобом розвитку «м'яких навичок» учнів. Вона вчить їх слухати й чути один одного, разом долати непередбачувані виклики, знаходити оригінальні виходи із заплутаних ситуацій та брати відповідальність за загальний успіх.

Вочевидь, у процесі такої плідної взаємодії у старшокласників формується гнучкість мислення, вміння дивитися на проблеми під різними кутами, що збагачує їхню уяву й ініціативність. Залучення до масштабних мистецьких і проєктних завдань виховує здатність до взаємодопомоги, посилює усвідомлення важливості внеску кожного, а також розвиває чуйність та адаптивність. Реалізація таких сміливих задумів дарує вихованцям упевненість у власних силах і стає міцним підґрунтям для майбутніх життєвих перемог.

Висновки. Унікальне поєднання творчості та навчання дозволяє сучасному закладу освіти виховувати зрілих, духовно багатих і свідомих митців власної долі, які не бояться брати на себе відповідальність. Мистецький досвід вчить молоде покоління мислити, адаптуватися до викликів часу, творити нове та впевнено підкорювати вершини успіху, залишаючись при цьому чуйними, щирими й відкритими до світу людських емоцій.

Використані джерела

1. Вальчишин О. О. Виховання емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва на основі взаємозв'язку різних видів творчої діяльності. *Педагогічний пошук*. 2022. № 2. С. 78–84. URL: https://drive.google.com/file/d/1l0ly5dS3Yp-uG9nXn6wDAWAIDpoK8zUb/view

2. Вітюк В. В. Формування ціннісних орієнтацій особистості в умовах нової української школи. *Сучасні підходи до організації виховної роботи в закладах освіти* : зб. ст. обл. наук.-практ. конф. (29 листопада 2024 р., м. Луцьк) / упоряд. Н. А. Поліщук. Луцьк : ВІППО, 2025. С. 25–30. URL: http://vippo.org.ua/files/conference/—1737634558702335.pdf

3. Її ж. Сучасні підходи до навчання у Новій українській школі. *Орієнтири національної освіти в умовах сьогодення* : зб. матеріалів наук.-практ. конф. з міжнар. участю (16 травня 2025 р., м. Луцьк) / упоряд. Н. О. Рубльова. Луцьк : ВІППО, 2025. С. 135–138. URL: https://vippo.org.ua/files/conference/—2025-1750253365839152.pdf

4. Гайдамака О. В. Ціннісна складова мистецької освіти: акценти уваги вчителя мистецтва. *Мистецтво та освіта*. 2024. № 3. С. 34–39.

5. Масол Л. Професійні орієнтації старшокласників у сфері мистецтва та креативних індустрій. *Мистецтво та освіта*. 2021. № 2. С. 3–7.

6. Миропольська Н. Художні цінності в життєвому просторі старшокласників: до постановки проблеми. *Мистецтво та освіта*. 2021. № 1. С. 10–14.

7. Червінська Н. Л. Деякі аспекти зарубіжного досвіду освіти дітей і молоді в галузі мистецтв. *Педагогічний пошук*. 2023. № 1. С. 29–33. URL: https://drive.google.com/file/d/1lHabFDYfEm5WqgxyUqtOkS_EQpetkt-h/view?pli=1

8. Червінська Н., Решетило О. Патріотичне виховання – важлива складова сучасної освіти. *Сучасні підходи до організації виховної роботи в закладах освіти* : зб. ст. обл. наук.-практ. конф. (29 листопада 2024 р., м. Луцьк) / упоряд. Н. А. Поліщук. Луцьк : ВІППО, 2025. С. 182–193. URL: http://vippo.org.ua/files/conference/—1737634558702335.pdf